

Այսպիսի թոյլ և ուժացրիւ վիճակում չատ դժւար պիտի լինէր դրութիւնը, եթէ մահմետական խռովութիւնները վերածէին ընդհանուր ապստամբութեան: Այդպէս էլ պատահեց: Անգլիացիները հեռանալուց յետոյ, Օլթիից մինչև Օրդուբաթ, ամբողջ տարածութեան վրա, բռնկեց մահմետական ապստամբութիւնը:

Շարժումը սկսեց Բէոյիւք-Վեդի գիւղից, որը վաղուց կէս-ապստամբ վիճակի մէջ էր, և հարեան գիւղերի հետ ունէր մօտ 4000 կուռղներ: Սերտ կապ պահելով Արաքսի միւս ափի՝ Արալըսի քրդութեան հետ՝ նա մշտական սպառնալիք էր Շարուր-Նախիջևանի հայկական զօրքերի և երկաթուղային հաղորդակցութեան համար: Բէոյիւք-Վեդիցիները բազմաթիւ յարձակումներ էին գործում, թալանում ու սպանում էին հայերին և, առհասարակ, անհանգիստ հակապետական տարր էին: Յուլիս 1-ին, Դաւալուի մօտերը նրանք սպանեցին 9 հայ զինուորներ և 12 գիւղացիներ: Այդ դէպքը առիթ դարձաւ, որ հայկական հրամանատարութիւնը, համաձայնութեամբ անգլիական ներկայացուցչի, վճռէ զրաւել Բէոյիւք-Վեդին: Այդ նպատակով, դէպքի վայրը ուղարկեց մի զօրամաս՝ հրամանատարութեամբ գնդ. Ապրեսեանի, որը իր մօտ կանչելով գիւղի կոմիսարին և օգնականին՝ պահանջեց՝ յանձնել յանցաւորներին, վերադարձնել սպանւածների գէնքերն ու գոյքերը և վարձատրել սպանւածների ընտանիքներին: Կոմիսարն ու օգնականը համաձայնեցին կատարել պահանջը, և յուլ. 4-ին գնդ. Ապրեսեանը իր զօրամասով, Բէոյիւք-Վեդիի ներկայացուցիչների ուղեկցութեամբ, մօտեցաւ գիւղին և բանակ դրեց: Եւ երբ Բէոյիւք-Վեդիի ներկայացուցիչները գնացին գիւղ, վերջնական պատասխան բերելու համար, այնտեղից, յանկարծ, հայերի վրա բացեց հրացանային ու գնդացիային սաստիկ կրակ: Յանկարծակիի եկած հայերը՝ տւին ծանր դոհեր — սպանեց 5 սպայ և 30 զինուոր, վիրաւորեց 7 սպայ և 120 զինուոր — և անկարգ նահանջեցին: Յուլ. 8-ին հայկական հրամանատարութիւնը փորձեց ուժով զրաւել Բէոյիւք-Վեդին, բայց յաջողութիւն չունեցաւ: Եւ այնուհետև սկսեց ուժեր հաւաքել ու պատրաստել վճռական գործողութիւններ:

«Բէոյիւք-Վեդիի դրութիւնը լուրջ է, հեռագրում է 14 յուլ. թիւքին-սկին: Հայաստանը կենտրոնացնում է իր բոլոր ուժերը: Քահանաներն իրենց քարոզներում կոչ են անում յարձակել Բէոյիւք-Վեդիի վրա՝ սրբազան արչաւանք համարելով այդ: Մահմետականներին կարող է ազատել Ագրեջ-ջանի գինւած միջամտութիւնը... Մահմետականների դիմումին՝ օգնութեան համար՝ յայտարարեցի, որ առ այժմ Ագրեջանը չի կարող զօրքով օգնել, բայց մահմետականների բոլոր ծախքերն ու վնասները անմիջապէս կը վերադարձեն Ագրեջանի կողմից: Սպասում են մեծ դէպքեր ամբողջ Շարուր-Նախիջևան-Օրդուբաթում և Կարսի շրջանում: Առանց մի օր կորցնելու — ուղարկեցէք խոշոր գումար զինուորական կազմակերպութիւնների համար»:

Եւ, յիրաւի, Բէոյիւք-Վեդիի ազգանշանի վրա գլուխ բարձրացրին և Շարուրի ու Նախիջևանի թուրքերը: Յուլիսի կէսերին չտապով Շահթաթ հասաւ թիւրքական բանակի գնդապետ Խալիլ բէյը, թիւրք սպաների ու 2-3